

การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเสริมสร้างภาวะพลพลัง*

DEVELOPMENT OF ELDERLY SCHOOL MANAGEMENT MODEL UNDER THE JURISDICTION OF CHIANG MAI LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATION FOR ENHANCING ACTIVE AGING

สุรเดช ลุนทรานนท์, ภูเบศ พวงแก้ว*, ชูชีพ พุทธประเสริฐ, ธนัต บุญชัย

Suradet Lunitranon, Phubet Pongkaew*, Choocheep Puthapraser, Thanat Boonchai

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เชียงใหม่ ประเทศไทย

Graduate School, Chiang Mai Rajabhat University, Chiangmai, Thailand

*Corresponding author E-mail: phubet-pou@cmru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์การบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเสริมสร้างภาวะพลพลัง 2) ศึกษาปฏิบัติการที่เป็นเลิศ การบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุฯ 3) พัฒนาและตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุฯ และ 4) ประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุฯ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักวิชาการ ผู้ทำงานด้านผู้สูงอายุ และผู้เกี่ยวข้องร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อยืนยันองค์ประกอบรูปแบบการเสริมสร้าง ภาวะพลพลัง จำนวน 5 คน ตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการใช้ จำนวน 9 คน ประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้ จำนวน 18 คน แสดงความเห็นในแบบสอบถาม จำนวน 150 คน ด้วยสูตรคำนวณของ Taro Yamane เครื่องมือ การวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสังเคราะห์องค์ประกอบ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบประเมินความเหมาะสม ประมาณค่า 5 ระดับ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่สร้างขึ้น สถิติวิจัย ได้แก่ ความถี่ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพพึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด องค์ประกอบการเสริมสร้างพลพลังฯ 3 ลำดับแรกตรงกับแนวคิด ขององค์การอนามัยโลก มีสุขภาพแข็งแรง การมีส่วนร่วม และความมั่นคง ขณะที่ การเรียนรู้ตลอดชีวิต สภาพที่ เชื้อต่อภาวะพลพลัง และปัจจัยเสริมสร้างสุขภาวะอยู่ในลำดับที่ 4 ถึง 6 ตามลำดับ การปฏิบัติเป็นเลิศมีกลุ่ม กรรมการ กติกา กิจกรรม และกองทุน การพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการใช้ฯ “เพลิน” (P-LE-A-R-N) มีผลการตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 100 การประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้ฯ ผลการประเมินความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ, การบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ, เสริมสร้างภาวะพลพลัง, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่

Abstract

This research aims to: 1) Examine the current and desired states of elderly schools under the jurisdiction of Chiang Mai local government organization management for enhancing active aging 2) Study the best performance of elderly schools for enhancing active 3) Develop and examine the model of manual for elderly school management to enhance active aging and 4) Evaluate the model and manual for elderly school management to enhance active aging. The sample group consists of 5 people including scholars, individuals working in the field of elderly care, and stakeholders participating in a workshop to validate the components of active aging enhancing model, 9 people to review the model and manual, 18 people to assess the model and manual, and 150 people providing feedback in a questionnaire using Taro Yamane's calculation formula. The research instruments include questionnaires, component synthesis forms, semi-structured interviews, and suitability assessment scales rated on a 5 Likert scale. Data was collected using the developed questionnaires. Research statistics include frequency, mean, and standard deviation, with descriptive analytics. The research findings indicate that the overall current situation is at a high level, while the desired situation is at the highest level. The top three components of active aging enhancement correspond to the concepts of the World Health Organization (WHO), which are health, participation, and security. Meanwhile, lifelong learning, conducive conditions for active aging, and health promotion factors are ranked from 4 to 6 respectively. Best practice includes a group, board, rules or agreements, activities, and funds. The development and review of model and manual of "P-LE-A-R-N" has a verification result of accuracy and appropriateness at 100 percent. The evaluation of the model and the manual for using the model shows that the feasibility is at the highest level, and the usefulness is also at the highest level.

Keywords: Model Development, Elderly School Administration, Active Aging Enhancement, Chiang Mai Local Government Organization

บทนำ

ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 และเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2564 ที่ผ่านมา (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ, 2560); (วรดา รุ่งเรือง, 2562) และคาดว่าจะเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอดในปี พ.ศ. 2576 ซึ่งคาดการณ์ว่าจะมีประชากรสูงอายุจำนวน 18.68 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 28 ของประชากรไทยทั่วประเทศ (ไทยพับลิก้า, 2567) นั่นหมายความว่าจากนี้ผู้สูงอายุในสังคมไทยจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สำหรับจังหวัดเชียงใหม่เข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์แล้วเช่นกัน โดยมีผู้สูงอายุ จำนวน 406,196 คน คิดเป็นร้อยละ 22.61 ของประชากรทั้งจังหวัด (สำนักงานแรงงานจังหวัดเชียงใหม่, 2567) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วนี้นับเป็นความท้าทายต่อการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างเพียงพอ มีแนวทางต่าง ๆ ถูกนำเสนอเพื่อการรองรับสังคมผู้สูงอายุระดับประเทศ ภูมิภาค และระดับโลก แนวทางหนึ่งที่มีการปรับใช้เพื่อสนับสนุนคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของผู้สูงอายุนำเสนอโดย องค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) ในปี ค.ศ.2002 คือ แนวคิดภาวะพลุดพลัง (Active aging) ซึ่งมี 3 องค์ประกอบหลักที่ต้องมีการดำเนินการและให้ความสำคัญ ได้แก่ สุขภาพที่แข็งแรง การมีส่วนร่วมทาง

สังคม และความมั่นคงในชีวิต (Punyaekaw, A. et al., 2019); (WHO, 2002) และสิ่งหนึ่งที่ช่วยให้การดำเนินการสนับสนุนให้เกิดภาวะพลพลัง คือ การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ซึ่งเป็นที่ยอมรับและถูกนำไปใช้ในหลาย ๆ สังคมทั่วโลก (อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ, 2554)

การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสามารถทำได้ทั้งในลักษณะที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ อาจดำเนินการผ่านโรงเรียนผู้สูงอายุ องค์การ สถาบัน หรือจัดกลุ่มเรียนรู้ในชุมชน สิ่งการเรียนรู้เป็นประเด็นที่กลุ่มคนให้ความสนใจร่วมกัน การเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ตระหนักรู้ ช่วยรักษาความเปื้อนหาย ความเหงาและซึมเศร้า รวมทั้งพัฒนาภาวะทางสุขภาพ เพิ่มความมั่นใจและความสามารถส่วนบุคคลได้ (Vyasamoorthy, P., 2018) และในปัจจุบัน การเรียนรู้ตลอดชีวิตถูกนำมาใช้ในสังคมไทยเพื่อสนับสนุนให้ประชากรสูงอายุสูงวัยอย่างมีศักยภาพ แล้วทิศทางการสนับสนุน ส่งเสริมคุณภาพชีวิตและศักยภาพผู้สูงอายุ ในระดับชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นภาคปฏิบัติการเชิงพื้นที่เกิดความเคลื่อนไหวอย่างไรบ้างต่อสถานการณ์สังคมผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจ ซึ่ง อุบล หลิมสกุล กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ มองว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ถูกคาดหวังให้เข้ามามีบทบาทในการดูแลเกื้อหนุนผู้สูงอายุในฐานะภารกิจหนึ่งของ อปท. (อุบล หลิมสกุล, 2555) สอดรับกับงานของ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร ที่กล่าวถึงบทบาทของท้องถิ่นในการเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามกฎหมาย (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2559)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจในการทำวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเสริมสร้างภาวะพลพลัง เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์การบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเสริมสร้างภาวะพลพลัง ศึกษาการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในการเสริมสร้างภาวะพลพลัง พัฒนาและตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ในการเสริมสร้างภาวะพลพลัง และประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ในการเสริมสร้างภาวะพลพลัง ด้วยศึกษาการดำเนินงานของ อปท. ต่อการเสริมสร้างสุขภาพผู้สูงอายุ โดยศึกษาการบริหารจัดการของโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างภาวะพลพลังแก่กลุ่มผู้สูงอายุว่าควรมีรูปแบบเช่นไร ผ่านการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัด อปท. ในฐานะเป็นองค์กรที่ดูแลรับผิดชอบหลักต่อการรับมือสังคมผู้สูงอายุในระดับพื้นที่ และคาดหวังว่างานวิจัยนี้จะนำไปสู่การค้นพบรูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุที่ควรจะเป็นในระดับชุมชนเพื่อการเสริมสร้างภาวะพลพลังในเชิงรูปธรรม และนำไปสู่การปรับใช้ได้จริงในระดับพื้นที่ของโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์การบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเสริมสร้างภาวะพลพลัง
2. เพื่อศึกษาการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในการเสริมสร้างภาวะพลพลัง
3. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ในการเสริมสร้างภาวะพลพลัง
4. เพื่อประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ในการเสริมสร้างภาวะพลพลัง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยผสมผสานวิธี ด้วยวิธีวิจัยและพัฒนา มีวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการดำเนินการ 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุและบริบทหรือปัจจัยแวดล้อม เป็นการศึกษาระยะห้องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยจากเอกสารและงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศเกี่ยวกับการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุ เพื่อยืนยันและตรวจสอบองค์ประกอบการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ผู้วิจัยทำการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ขั้นตอนดังกล่าว ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) จากงานศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับการสร้างเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุทั้งในและต่างประเทศ จำนวน 44 ชิ้น และได้สังเคราะห์ห้องค์ประกอบภาวะพหุผลจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย แนวคิด/ทฤษฎี จำนวน 20 แหล่งข้อมูล โดยแบ่งงานการศึกษาออกเป็นประเด็น ดังนี้ 1) ด้านความแข็งแรงของร่างกายเป็นประเด็นสำคัญที่ปรากฏอยู่ในแนวคิดและงานศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสร้างเสริมพหุผลในผู้สูงอายุ พบได้ในทุกชิ้นงานทั้งในและต่างประเทศ อาทิ กรมกิจการผู้สูงอายุ ที่จัดทำคู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อใช้ในการสร้างเสริมสุขภาพก็ยั้งได้ให้ความสำคัญต่อความแข็งแรงของผู้สูงอายุ หรือการศึกษาของ ฐานญา สมภู และคณิต เขียววิชัย ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมภาวะพหุผลของชมรมผู้สูงอายุไทย และ CDC ที่ให้แนวคิดเรื่องสุขภาวะ ก็ได้ให้ความสำคัญกับประเด็นนี้ไปในทิศทางเดียวกัน (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2560); (ฐานญา สมภู และคณิต เขียววิชัย, 2562); (CDC, 2022) 2) ด้านการมีส่วนร่วม เป็นหนึ่งในองค์ประกอบที่อยู่ในอยู่แนวคิดพหุผลและมีงานศึกษาวิจัยหลายชิ้นเห็นตรงกันว่าการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในกิจกรรมต่าง ๆ มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต (นรินทร์ หมั่นแสน และสุชาดา ไกรพิบูลย์, 2557); (นิลภา จิระรัตนวรรณ และคณะ, 2562); (Friebe, J. & Schmidt-Hertha, B., 2013) ด้านที่ 3) ด้านความมั่นคง ซึ่งหมายถึงความมั่นคงในการดำเนินชีวิตทั้งรายได้ ที่อยู่ อาศัย และสภาพแวดล้อมที่ผู้สูงอายุมีความเกี่ยวข้องด้วย (Jin, B., 2017) ความมั่นคงในลักษณะนี้ยังพบในงานของสุธีรา บัวทอง และคณะ รวมถึงงานดัชนีพหุผลผู้สูงอายุไทยของสำนักงานสถิติแห่งชาติ และการดูแลผู้สูงวัยในชุมชนของสำนักศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ (สุธีรา บัวทอง และคณะ, 2558); (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560); (สำนักศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ, 2559) ด้านที่ 4) สภาพที่เอื้อต่อภาวะพหุผล ซึ่งอาจกล่าวโดยรวมได้ว่าเป็นสภาพของความสามารถในการเรียนรู้และทักษะต่าง ๆ เช่น การอ่านออกเขียนได้ หรือความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นต้น (Pipatpen, M., 2017); (Vyasamoorthy, P., 2018) สอดรับกับงานศึกษาของ Plácido, A. et al. รวมไปถึง Punyakaew, A. et al. ที่ได้ศึกษาระดับพหุผลในผู้สูงอายุไทย หรืองานศึกษาของ Sheng, Y. et al. เรื่องการเรียนรู้กับผู้สูงอายุในประเทศสิงคโปร์ (Plácido, A. et al., 2022); (Punyakaew, A. et al., 2019); (Sheng, Y. et al., 2019) ที่ 5) ด้านปัจจัยเสริมสร้างสุขภาวะ ซึ่งพบในงานของ วิญญูทัตญญ บัญทัน และ เวหา เกษมสุข ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพหุผล และแนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ ให้ความเห็นว่า ความต่อเนื่องของกิจกรรม ความชัดเจนของเป้าหมาย และการมีภาคีเครือข่าย เป็นปัจจัยสำคัญต่อการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุ (วิญญูทัตญญ บัญทัน, 2561); (เวหา เกษมสุข, 2562) และ 6) ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นแนวทางการส่งเสริมภาวะพหุผลที่องค์การอนามัยโลก หรือ WHO เห็นว่าจะเป็นแนวทางต่อการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุได้ (WHO, 2002) ในหลายงานศึกษา พบว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยสนับสนุนทั้งผู้สูงอายุและทุกช่วงวัยในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพตนเอง (Zhang, K. et al., 2022) และงานศึกษาของ Thang, L. et al. ที่ศึกษาการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศสิงคโปร์ (Thang, L. et al., 2012) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับแนวคิดพหุผลและแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำนวน 20 ชิ้น ผู้ทรงคุณวุฒิ

จำนวน 5 คน เครื่องมือการวิจัย เป็นแบบสังเคราะห์องค์ประกอบการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุ และแบบตรวจสอบความเหมาะสมของแต่ละองค์ประกอบ วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ด้วยค่าความถี่และค่าร้อยละ ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อทราบการบริหารจัดการที่เสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุสู่ภาวะพหุผลตามสภาพที่เป็นอยู่จริง และเพื่อทราบสภาพประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร บุคลากร เจ้าหน้าที่ และผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 150 คน คัดเลือกโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบ Taro Yamane และการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของการบริหารจัดการ โรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อเสริมสร้างภาวะพหุผล ซึ่งมีระดับผลการดำเนินงานโดยยึดเกณฑ์การแปลความหมาย 5 ระดับ (รัตนะ บัวสนธิ์, 2562) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุผ่านการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุที่มี การปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) เพื่อนำเสนอรูปแบบของการเสริมสร้างภาวะพหุผล กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เอกสารงานวิจัย ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการขับเคลื่อนงานและรูปแบบการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุอย่างโดดเด่นและมีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 3 แห่ง และผู้สูงอายุในชมรม/โรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่ จำนวน 15 คน สำหรับสัมภาษณ์ โดยการเลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติที่กำหนด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างสำหรับผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน และแบบบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และสังเคราะห์ประเด็นจากข้อเสนอแนะ

ระยะที่ 3 การพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบและสร้างคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุที่เหมาะสมต่อการเสริมสร้างภาวะพหุผล มีการดำเนินงาน 2 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การ จัดทำ (ร่าง) รูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบในการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อเสริมสร้างภาวะพหุผลใน ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ (ยกเว้น) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้สูงอายุ ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิชาการด้านผู้สูงอายุ จำนวน 9 คน คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ประเด็นการประชุมเชิง ปฏิบัติการ (Workshop) และแบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการ 2) แบบ (ร่าง) รูปแบบการบริหารโรงเรียน ผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเสริมสร้างภาวะพหุผล 3) แบบ (ร่าง) คู่มือ การใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเสริมสร้าง ภาวะพหุผล วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการยก ร่างรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเสริมสร้างภาวะพหุผล ขั้นตอนที่ 2 นำร่างรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุใน สังกัดองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเสริมสร้างภาวะพหุผล มาตรวจสอบ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้มีประสบการณ์ การทำงานขับเคลื่อนสุขภาวะในกลุ่มผู้สูงอายุ และอาจารย์/นักวิชาการที่มีประสบการณ์ ด้านผู้สูงอายุ โดยทำ การเลือกแบบเจาะจง รวมจำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้การวิจัย ได้แก่ แบบตรวจสอบรูปแบบ และคู่มือการใช้ รูปแบบด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม และข้อเสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไข สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และวิเคราะห์สรุปผลการประชุมอภิปรายกลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) แล้ว อภิปรายเชิงพรรณนา

ระยะที่ 4 ประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กร ปกครอง ส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ได้ดำเนินการดังนี้ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับรูปแบบ และคู่มือการใช้ รูปแบบ ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้รับผิดชอบในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ดำเนินงาน ปฏิบัติงานเสริม สุขภาวะผู้สูงอายุ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบ โดยการเลือก แบบเจาะจง (Purposive

Sampling) รวมทั้งสิ้นจำนวน 18 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบบันทึกการ ประชุมสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และแบบประเมินรูปแบบ และคู่มือการใช้รูปแบบ ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข วิเคราะห์ข้อมูล การอภิปรายสรุปการประชุมกลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และวิเคราะห์ผลการประเมินรูปแบบโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

สภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์การบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด เชียงใหม่ เพื่อเสริมสร้างภาวะพลพลัง มี 2 ส่วน ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ขององค์ประกอบการเสริมสร้างพลพลังในการบริหารจัดการ โรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ มีสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.53) และสภาพพึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.49) แสดงได้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ขององค์ประกอบการเสริมสร้างพลพลังในการ บริหาร จัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ (n = 150)

องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเสริมสร้างภาวะพลพลัง	ระดับความคิดเห็น					
	สภาพปัจจุบัน			สภาพพึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
องค์ประกอบที่ 1 ด้านสุขภาพ	4.06	0.57	มาก	4.60	0.42	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 2 ด้านการมีส่วนร่วม	3.24	0.68	ปานกลาง	4.18	0.51	มาก
องค์ประกอบที่ 3 ด้านความมั่นคง	2.90	0.38	ปานกลาง	4.76	0.53	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 4 ด้านสภาพที่เอื้อต่อการมีพลพลัง	4.00	0.58	มาก	4.64	0.42	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 5 ด้านการมีเครือข่ายความร่วมมือ	4.48	0.43	มาก	4.80	0.57	มากที่สุด
โดยรวม	3.74	0.53	มาก	4.59	0.49	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า สภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ขององค์ประกอบการเสริมสร้างพล พลังในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ ตามสภาพปัจจุบัน พบว่า เครือข่ายความร่วมมือ ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.43) อยู่ในระดับมาก เป็นลำดับแรก รองลงมา คือ องค์ประกอบด้านสุขภาพ ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.57) ขณะที่สภาพพึงประสงค์ องค์ประกอบด้าน เครือข่ายความร่วมมือ ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.57) อยู่ในระดับมากที่สุดเป็นลำดับแรก และองค์ประกอบด้าน ความมั่นคง ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.53) อยู่ในระดับมากที่สุดเป็นลำดับถัดมา และองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ประกอบการ เสริมสร้างภาวะพลพลังสามารถแยกได้ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ ความแข็งแรงทางสุขภาพ การมีส่วนร่วม ความมั่นคง สภาพที่เอื้อต่อภาวะพลพลัง ปัจจัยสร้างเสริมสุขภาพ และ การเรียนรู้ตลอดชีวิต (ดังแสดงในตารางที่ 1) และ ผลการตรวจสอบความเหมาะสมทุกองค์ประกอบร้อยละ 100

2. องค์ประกอบการเสริมสร้างพลพลังในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ มีสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.53) และสภาพพึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.49) แสดงได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงองค์ประกอบการเสริมสร้างภาวะพลพลังในผู้สูงอายุ

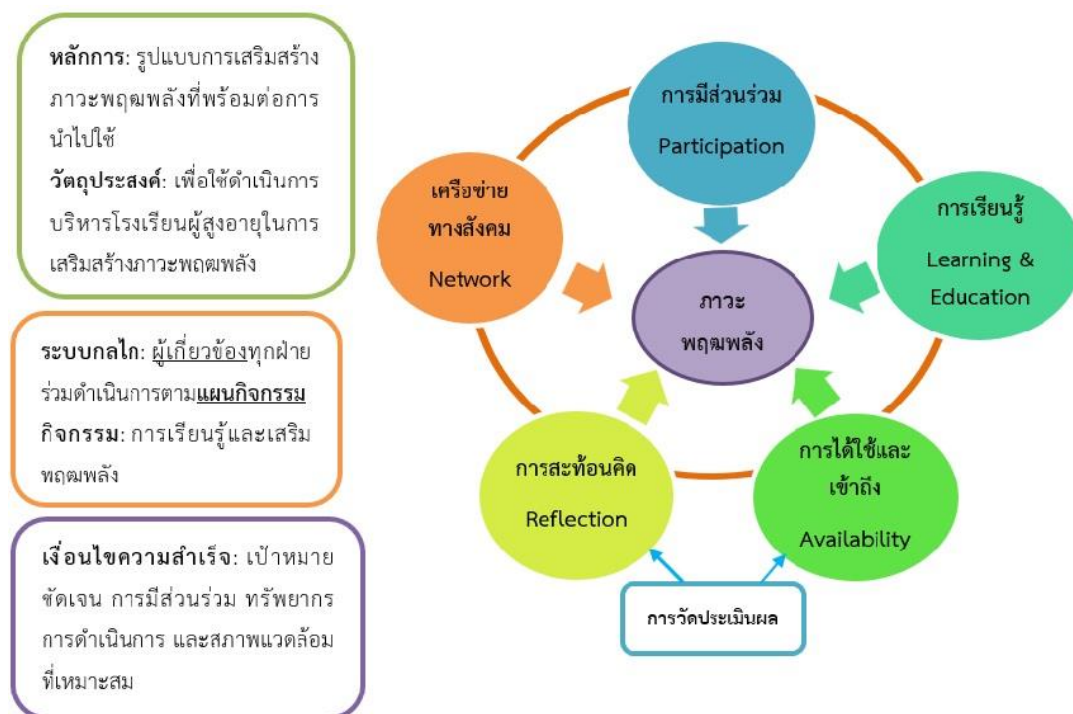
ที่	รายการ	ความแข็งแรง ของร่างกาย	การมี ส่วนร่วม	ความ มั่นคง	สภาพที่เอื้อต่อ ภาวะพลพลัง	ปัจจัย เสริมสร้าง สุขภาพ	การเรียนรู้ ตลอดชีวิต
1.	กรมกิจการผู้สูงอายุ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2.	ฐานญา สมภู และ คณิต เขียววิชัย	✓	✓	✓		✓	✓
3.	นรินทร์ หมั่นแสน และ สุชาดา ไกรพิบูลย์	✓	✓	✓		✓	✓
4.	นิลภา จิระรัตนวรรณ และคณะ	✓	✓			✓	
5.	วิญญูทัตญญ บัญทัน	✓	✓	✓		✓	✓
6.	เวหา เกษมสุข	✓	✓	✓	✓	✓	✓
7.	สุธีรา บัวทอง และคณะ	✓		✓			✓
8.	สำนักงานสถิติแห่งชาติ	✓	✓	✓			
9.	สำนักศูนย์เรียนรู้สุขภาพ	✓	✓	✓			
10.	CDC	✓		✓			
11.	Friebe, J. & Schmidt- Hertha, B.	✓	✓		✓		✓
12.	Jin, B.	✓	✓	✓	✓		✓
13.	Pipatpen, M.	✓			✓		✓
14.	Plácido, A. et al.	✓			✓		
15.	Punyakaew, A. et al.	✓	✓	✓	✓		
16.	Sheng, Y. et al.	✓	✓		✓	✓	✓
17.	Thang, L. et al.	✓	✓	✓	✓		✓
18.	Vyasamoorthy, P.	✓	✓	✓	✓		✓
19.	WHO	✓	✓	✓			✓
20.	Zhang, K. et al.	✓	✓	✓	✓	✓	✓
รวม		20	16	15	11	8	14
ร้อยละ		100	80	75	55	40	70

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบการเสริมสร้างพลพลังในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ สภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ขององค์ประกอบการเสริมสร้างพลพลังในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เสริมสร้างภาวะพลพลังในผู้สูงอายุ 3 ลำดับแรกที่มีการกล่าวถึงในการดำเนินกิจกรรม เสริมสร้างศักยภาพผู้สูงอายุสอดคล้องกับแนวคิดพลพลังขององค์การอนามัยโลก (WHO) ประกอบด้วย ความแข็งแรงทางสุขภาพ (ร้อยละ 100) การมีส่วนร่วม (ร้อยละ 80) และความมั่นคง (ร้อยละ 75) ขณะที่การเรียนรู้ ตลอดชีวิต (ร้อยละ 70) สภาพที่เอื้อต่อภาวะพลพลัง (ร้อยละ 55) และปัจจัยเสริมสร้างสุขภาพ (ร้อยละ 40) อยู่ในลำดับที่ 4 ถึง 6 ตามลำดับ

การปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในการเสริมสร้างภาวะพหุพลัง ได้แก่ แนวทางการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุที่เป็นที่ยอมรับและเป็นตัวอย่างในการศึกษาของโรงเรียนผู้สูงอายุอื่น ๆ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลักตามแนวทางของกรมกิจการผู้สูงอายุ ได้แก่ กลุ่ม (สมาชิก ผู้เรียน) กรรมการ (ตัวแทนของสมาชิกที่เข้ามาร่วมบริหารจัดการและขับเคลื่อนร่วมกัน) กติกาหรือข้อตกลง (แนวทางที่ยอมรับและปฏิบัติร่วมกัน) กิจกรรม (กิจกรรมถ่ายทอดภูมิปัญญา การออก กำลังกาย การเสริมทักษะ) และกองทุน (งบประมาณการสนับสนุนทั้งจากภายในและภายนอก) และองค์ประกอบร่วม 2 ตัว คือ การมีส่วนร่วม และเครือข่ายทางสังคม ภายใต้การบริหารงานที่มีการกำหนด เป้าหมายชัดเจน ร่วมกับแนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ในการเสริมสร้างภาวะพหุพลัง ได้แก่ 1) ข้อมูลการวิเคราะห์และ สังเคราะห์จากระยะที่ 1 และระยะที่ 2 แสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบและแนวทางสำคัญต่อการดำเนินงาน เสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุ ได้นำ 6 องค์ประกอบเสริมสร้างภาวะพหุพลังในผู้สูงอายุที่สังเคราะห์ได้ ร่วมกับแนวทางการบริหารงานโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ 2 องค์ประกอบ (การมีส่วนร่วมและเครือข่ายทางสังคม) ภายใต้เป้าหมายการเสริมสร้างภาวะพหุพลังตามแนว ทางการบริหารจัดการของกรมกิจการผู้สูงอายุและแนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตมาออกแบบรูปแบบและคู่มือ การใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุที่เหมาะสมต่อการเสริมสร้างภาวะพหุพลังในชื่อรูปแบบ “เพลิน” (P-LE-A-R-N) พร้อมคู่มือการใช้งาน 2) ผลการตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน สำหรับรูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อ เสริมสร้างภาวะพหุพลัง โดยรวมมีความถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 95.55 และ มีความเหมาะสมคิดเป็นร้อยละ 95.55 คู่มือการใช้รูปแบบฯ โดยรวมมีความถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 100 และมีความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 100 สามารถเขียนเป็นภาพโมเดล ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเสริมสร้างภาวะพหุพลังการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเสริมสร้างภาวะพหุพลัง มี 6 ขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

ภาพที่ 2 คู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเสริมสร้างภาวะพหุพลัง

การประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเสริมสร้างพหุพลัง มีผลการประเมินความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.26) และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.78) ขณะที่คู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ความเป็นได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.25) และความเป็นประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.25)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายได้ว่า

สภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์การบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเสริมสร้างภาวะพหุพลัง มี 2 ส่วน ดังนี้ 1) สภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของ องค์ประกอบ การเสริมสร้างพหุพลังในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ มีสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพพึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) องค์ประกอบ การเสริมสร้างพหุพลังในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ สภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ขององค์ประกอบเสริมสร้างพหุพลังในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่เสริมสร้างภาวะพหุพลังใน ผู้สูงอายุ 3 ลำดับแรก ที่มี การกล่าวถึงในการดำเนินกิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพผู้สูงอายุสอดคล้องกับแนวคิด พหุพลังขององค์การอนามัย โลกที่ศึกษาเรื่อง Active Aging : A Policy Framework พบว่า องค์ประกอบ 3 เสาหลักของพหุพลัง คือ ความแข็งแรงทางสุขภาพ การมีส่วนร่วม และความมั่นคง (WHO, 2002) ซึ่งจากศึกษาครั้งนี้ พบว่า องค์ประกอบ

3 ลำดับแรก ได้แก่ ความแข็งแรงทางสุขภาพ (ร้อยละ 100) การมีส่วนร่วม (ร้อยละ 80) และความมั่นคง (ร้อยละ 75) ขณะที่การเรียนรู้ตลอดชีวิต (ร้อยละ 70) สภาพที่เอื้อต่อ ภาวะพหุผลพล (ร้อยละ 55) และปัจจัยเสริมสร้าง สุขภาวะ (ร้อยละ 40) อยู่ในลำดับที่ 4 ถึง 6 ตามลำดับ ซึ่ง 4 องค์ประกอบแรก สอดคล้องกับการสนับสนุน การดำเนินงาน เสริมสร้างสุขภาพในสังคมสูงอายุทั่วโลก ทั้งของ WHO ที่เสนอแนวคิดพหุผลพล ซึ่งพบใน องค์ประกอบ 3 ลำดับแรก และแนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ถูกใช้ เป็นแนวทางเสริมศักยภาพผู้สูงอายุในหลาย ประเทศ ทั้งอินเดีย สิงคโปร์ และสังคมไทย โดยพบในแนวคิดของกรมกิจการผู้สูงอายุเห็นว่าแนวทางการเรียนรู้ ตลอดชีวิตส่งเสริมการมีส่วนร่วม การลดอคติต่อผู้สูงอายุ และเสริมสร้างทักษะชีวิตได้ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2560) เมื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ พบว่า มีความสอดคล้องกัน สภาพปัจจุบันด้านสุขภาพมีการบริหารจัดการอยู่ในระดับพึงพอใจมาก เช่นเดียวกับด้าน การเรียนรู้ตลอดชีวิต และยังเป็นสภาพพึงประสงค์ที่ต้องการให้มี ในระดับมากที่สุดอีกด้วย

การปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในการเสริมสร้างภาวะพหุผลพล ได้แก่ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ กลุ่ม กรรมการ กติกาหรือข้อตกลง กิจกรรม และ กองทุน ประกอบด้วย 2 ตัว คือ การมีส่วนร่วมและเครือข่ายทางสังคม ภายใต้การบริหารงานที่มีการกำหนดเป้าหมาย ชัดเจน ร่วมกับ แนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับกรมกิจการผู้สูงอายุที่ให้แนวคิดว่ ควรมีความชัดเจน มีเครือข่ายทางสังคม พร้อมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแหล่งเสริมสร้างสุข ภาวะ ส่งเสริมคุณภาพชีวิต และแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2560) และสอดคล้องกับงานศึกษา ของ วีรชน บัวพันธ์ ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศด้านการจัดการเรียนการสอน หุ่นยนต์สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การให้ผู้เกี่ยวข้องได้ร่วมมือกันดำเนินการ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการ เรียนรู้ มีส่วนช่วยผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ดีของนักเรียน หลักสูตร และ โรงเรียนมีผลงานเป็นที่ยอมรับ (วีรชน บัวพันธ์, 2561)

การพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ในการเสริมสร้างภาวะพหุผลพล โดยรูปแบบ “เพลิน” (P-LE-A-R-N) มีผล การตรวจสอบความถูกต้องโดยรวม คิดเป็นร้อยละ 95.55 และ มีความเหมาะสมโดยรวม คิดเป็นร้อยละ 95.55 และคู่มือการใช้รูปแบบฯ มีผลการตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมโดยรวม คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่ง “เพลิน” ประกอบด้วย การมีส่วนร่วม การเรียนรู้ การเข้าถึงและการได้ใช้ประโยชน์ การสะท้อนคิด และ เครือข่ายทางสังคม ขั้นตอนการใช้งานมี 6 ขั้นตอน คือ 1) การทำความเข้าใจร่วมกัน 2) การออกแบบ กิจกรรม 3) การกำหนดบทบาทผู้เกี่ยวข้องและแหล่งทรัพยากร 4) การดำเนินการตามกิจกรรม 5) การติดตาม และ ประเมินผล และ 6) การทบทวนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาและดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง สอดคล้อง กับงาน ศึกษาการขับเคลื่อนของโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัด อบท.ของณัฐินี สุภณิมิตศิริ ที่ได้ศึกษาเรื่อง องค์การปกครองส่วน ท้องถิ่นกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลยายชา อำเภอ สามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า การบริหารโรงเรียน แบบมีส่วนร่วม มีเครือข่าย มีการติดตามประเมินผล และสอดคล้องกับบริบทสังคมวัฒนธรรมเป็นแนวทางการ พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่ประสบผลสำเร็จ (ณัฐินี สุภณิมิตศิริ, 2563)

การประเมินรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ในการเสริมสร้างภาวะพหุผลพล มีผลการประเมินความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ที่สุด และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งให้เห็นว่ารูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุฯ ได้รับ การยอมรับ และมีศักยภาพในการนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง สิ่งนี้สะท้อนถึงความยืดหยุ่นของรูปแบบการบริหาร จัดการภายใต้ เป้าหมายที่ชัดเจนและกิจกรรมที่ผู้เกี่ยวข้องร่วมกำหนดและออกแบบตามความสอดคล้อง เหมาะสมกับโรงเรียน

ผู้สูงอายุ ซึ่งลักษณะเช่นนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ เวหา เกษมสุข ที่ศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่า แนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสม คือ การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุและมีเนื้อหาที่ เอื้อต่อการใช้ในชีวิตรจริงตามความเหมาะสมของกลุ่มและบริบทชุมชน (เวหา เกษมสุข, 2562) และงานศึกษาของ วิญญ์ทัณญ บัญทัน เรื่องการวิจัยและพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพัฒนาพลังตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานและการเรียนรู้บนความท้าทาย พบว่า รูปแบบการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมควรมีการวางแผนการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุโดยกำหนดเนื้อหาให้ครอบคลุมประเด็นพัฒนาพลังและมีการจัดการเรียนรู้ให้ผู้สูงอายุสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ ได้ (วิญญ์ทัณญ บัญทัน, 2561)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า สภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์การบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเสริมสร้างภาวะพัฒนาพลัง มี 2 ส่วน ดังนี้ 1) สภาพปัจจุบัน และสภาพพึงประสงค์ มีสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพพึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด 2) องค์ประกอบการเสริมสร้างพัฒนาพลัง 3 ลำดับแรก ที่มีการกล่าวถึงในการดำเนินกิจกรรม เสริมสร้างศักยภาพผู้สูงอายุสอดคล้องกับแนวคิดพัฒนาพลังขององค์การอนามัยโลก (WHO) ประกอบด้วย ความแข็งแรงทางสุขภาพ การมีส่วนร่วม และความมั่นคง ขณะที่การเรียนรู้ตลอดชีวิต สภาพที่เอื้อต่อภาวะพัฒนา พลัง และปัจจัยเสริมสร้างสุขภาวะ อยู่ในลำดับที่ 4 ถึง 6 ตามลำดับ การปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ กลุ่มกรรมการ กติกาหรือข้อตกลง กิจกรรม และกองทุน มีส่วนร่วมและเครือข่ายทาง สังคม ภายใต้การบริหารงานที่มีการกำหนดเป้าหมายชัดเจน ร่วมกับแนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นรูปแบบ “เพลิน” (P-LE-A-R-N) มีผลการตรวจสอบความถูกต้องโดยรวมและมีความเหมาะสมโดยรวม และคู่มือการใช้รูปแบบฯ มีผลการตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมโดยรวม คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่ง “เพลิน” ประกอบด้วย การมีส่วนร่วม การเรียนรู้ การเข้าถึงและการได้ใช้ประโยชน์ การสะท้อนคิด และ เครือข่ายทางสังคม ขั้นตอนการใช้งานมี 6 ขั้นตอน คือ 1) การทำความเข้าใจร่วมกัน 2) การออกแบบกิจกรรม 3) การกำหนดบทบาทผู้เกี่ยวข้องและแหล่งทรัพยากร 4) การดำเนินการตามกิจกรรม 5) การติดตามและประเมินผล และ 6) การทบทวนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อพัฒนาและดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง การประเมิน รูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุฯ มีผลการประเมินความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ที่สุด และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) การพัฒนารูปแบบและคู่มือ การใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายด้านผู้สูงอายุแก่สถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ 2) องค์ประกอบการปฏิบัติที่เป็นเลิศควรแนวทางและรูปแบบการบริหารโรงเรียนผู้สูงอายุในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถนำไปปรับใช้กับแนวทางหรือกิจกรรมที่ท้องถิ่นมีอยู่ได้ตามความเหมาะสมกับบริบทสังคมวัฒนธรรม ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2560). คู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

ฐานญา สมภู และคณิต เขียววิชัย. (2562). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมภาวะพัฒนาพลังของชมรมผู้สูงอายุไทย. วารสารวิชาการศิลปะศาสตร์ประยุกต์, 12(1), 35-45.

- ณัฐธินี ศุภนิมิตศิริ. (2563). องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลยายชา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไทยพับลิก้า. (2567). เมื่อไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ Aged Society ผู้สูงอายุไทยได้รับสวัสดิการอะไรบ้าง. เรียกใช้เมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2567 จาก <https://thaipublica.org/2024/02/thailand-becomes-aged-society/>
- นรินทร์ หมั่นแสน และสุชาดา ไกรพิบูลย์. (2557). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ หมู่บ้านทุ่งหลุก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. พยาบาลสาร, 41(1), 1-12.
- นิลภา จิระรัตนวรรณ และคณะ. (2562). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างเสริมสุขภาพ. วารสารมหาจุฬาริชาการ, 6(ฉบับพิเศษ), 365-381.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2562). การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรดา รุ่งเรือง. (2562). การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตภาคกลางของประเทศไทย. วารสารสหวิทยาการวิจัย, 8(2), 249-258.
- วิญญูพัฒน์ บุญทัน. (2561). การวิจัยและพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานและการเรียนรู้บนความท้าทาย. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วีรชน บัวพันธ์. (2561). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศด้านการจัดการเรียนการสอนหุ่นยนต์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เวหา เกษมสุข. (2562). แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในโรงเรียนผู้สูงอายุ. วารสารพยาบาลตำรวจ, 11(2), 261-271.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2559). เตรียมพร้อมประชากรรับมือสังคมสูงวัยเต็มรูปแบบหรือยัง? เรียกใช้เมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2567 จาก <https://thaitgri.org/?wpdmpo=เอกสารประกอบงานเสวนาวิ-2>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2560). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย. เรียกใช้เมื่อ 13 มกราคม 2568 จาก <https://www.thaihealth.or.th/?p=182771>
- สำนักงานแรงงานจังหวัดเชียงใหม่. (2567). สถานการณ์แรงงานจังหวัดเชียงใหม่ 2566. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงแรงงาน.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560). ดัชนีพัฒนาพลังผู้สูงอายุไทย (Active Aging Index of Thai Elderly). กรุงเทพมหานคร: บริษัท เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัลพับลิเคชั่น จำกัด.
- สำนักศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ. (2559). ท้องถิ่นรวมใจ ดูแลผู้สูงวัยในชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).
- สุธีรา บัวทอง และคณะ. (2558). ผู้สูงอายุกับเหตุผลในการเรียนรู้วิธีการเรียนรู้และสิ่งที่ต้องการเรียนรู้. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 12(1,2), 6-17.
- อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ. (2554). การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุไทย. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- อุบล หลิมสกุล. (2555). องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับการเตรียมความพร้อมสู่สังคมผู้สูงอายุ. เรียกใช้เมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2567 จาก https://www.dla.go.th/upload/ebook/column/2012/6/2010_5036.pdf

- CDC. (2022). Well-Being Concepts. Retrieved December 12, 2024, from <https://www.cdc.gov/hrqol/wellbeing.htm#seven>
- Friebe, J. & Schmidt-Hertha, B. (2013). Activities and barriers to education for elderly people. *Journal of Contemporary Education Studies*, 1(2013), 10-26.
- Jin, B. (2017). The Impact of Participation in Education Programs on Elderly's Life Satisfaction. Retrieved February 2, 2025, from <https://newprairiepress.org/cgi/viewcontent.cgi?article=3895&context=aerc>
- Pipatpen, M. (2017). Education for the Elderly: A New Educational Dimension for the Learning Society of Thailand. *International Journal of Behavioral Science*, 12(1), 43-54.
- Plácido, A. et al. (2022). Health and Wellbeing in Aging. Retrieved December 12, 2024, from <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC9323310/>
- Punyakaew, A. et al. (2019). Active Ageing Level and Time Use of Elderly Persons in a Thai Suburban Community. Retrieved December 12, 2024, from <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1155/2019/7092695>
- Sheng, Y. et al. (2019). Lifelong Learning and Ageing: Evidence from Singapore. Civil Service Collage Singapore. Retrieved February 2, 2025, from <https://knowledge.csc.gov.sg/ethos-issue-20/lifelong-learning-and-ageing-evidence-from-singapore/>
- Thang, L. et al. (2012). Lifelong Learning Among Older Adults in Singapore. Council for the Third Age (C3A). Choa Chu Kang: Fei Yue Community Services.
- Vyasamoorthy, P. (2018). Lifelong Learning for the Elderly (Paper based on a presentation made at 18th AISCCON National Conference, Hyderabad 29th-30th Nov 2018). Retrieved February 2, 2025, from <http://researchgate.net/publication/330440512>
- WHO. (2002). Active Ageing: A Policy Framework. Geneva: World Health Organization.
- Zhang, K. et al. (2022). The Promotion of active aging through older adult education in the context of population aging. Retrieved February 1, 2015, from <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC9589353/>